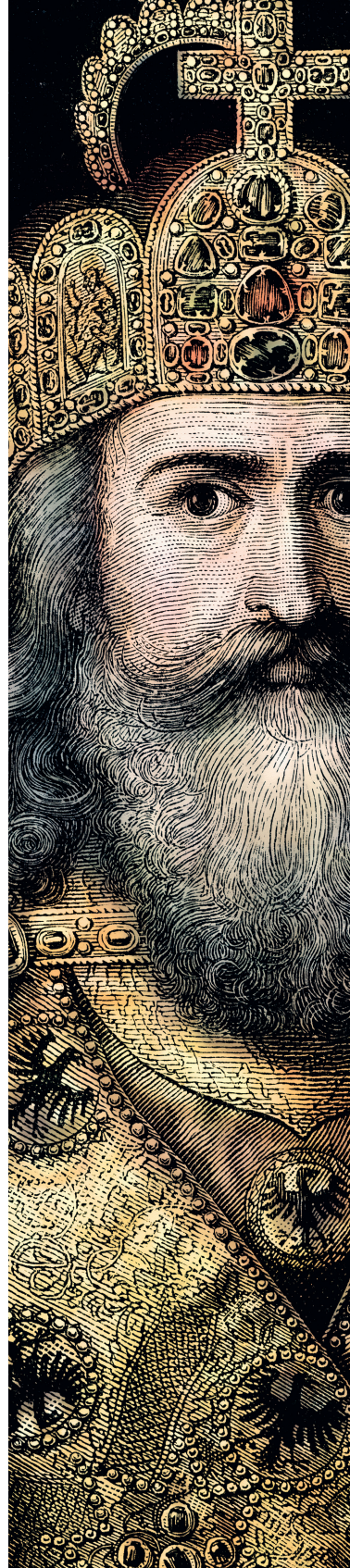

Dick Harrison

KAREL DE GROTE

ERFGENAAM
VAN ROME,
VADER VAN
EUROPA

Dick Harrison

KAREL DE GROTE

ERFGENAAM
VAN ROME,
VADER VAN
EUROPA

Uitgeverij Omniboek

Inhoud

1. De kleine ruiters	7
2. Merovingisch koninkrijk	12
3. Land van de Franken	23
4. Naburige koninkrijken	35
5. Karel Martel en Pepijn de Korte	51
6. De verovering van Italië	64
7. Oorlog in het Oosten	74
8. Veldtochten tegen de islam	83
9. Het keizerrijk	91
10. Godfred en de Denen	98
11. <i>Emporia</i> , handelaren en geld	103
12. Missie en kerkorganisatie	113
13. Wereld van krijgers	127
14. Aken	141
15. De Karolingische renaissance	151
16. De keizer en zijn familie	159
17. De ineenstorting van een rijk	169
Epiloog	181
Literatuur	189
Illustratieverantwoording	191

De kleine ruiter

Het ziet er niet zo indrukwekkend uit, dat kleine bronzen kunstwerk in het Louvre: 24 centimeter hoog, met een krachtig gebouwde man te paard. De meeste toeristen lopen eraan voorbij, verblind door de *Mona Lisa*, *Nikè van Samothrake* en alle andere, veel prominenter kunstvoorwerpen in het gigantische museum in Parijs.

Toch is het kleine ruiterbeeldje uniek, een opmerkelijk voorbeeld van vroegmiddeleeuwse creativiteit dat, tegen alle verwachtingen in, het tot op de dag van vandaag heeft overleefd. In de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw was het beeldje een van de schatten van de kathedraal van Metz, voor het eerst vermeld in een inventaris van 1567. In 1807 werd het gekocht door Alexandre Lenoir, oprichter van het Musée des Monuments français. Na zijn dood in 1839 zou het door zijn erfgenamen zijn verkocht aan een zekere mevrouw Evans-Lombe, die het op haar beurt voor vijfduizend frank aan het Musée Carnavalet, het historisch museum van de stad Parijs, zou hebben verkocht. De bronnen spreken elkaar tegen, maar zeker is dat het sinds 1934 permanent tentoongesteld staat in het Louvre.

◀ Deze buste van Karel de Grote werd in 1349 geschonken aan de Dom van Aken door keizer Karel IV van het Heilige Roomse Rijk.

Strikt genomen is het niet één sculptuur, maar zijn het er drie: het lichaam van de ruiter, het besnorde hoofd van de ruiter en het paard. De ruiter draagt een open kroon op zijn hoofd en houdt een keizerlijke rijksappel in de ene hand. In de andere hand hield hij waarschijnlijk een zwaard vast, dat helaas verloren is gegaan. De datering is onbekend, maar experts denken tegenwoordig dat het werk hoogstwaarschijnlijk rond het jaar 870 is voltooid, mogelijk op initiatief van de West-Frankische koning Karel de Kale. Het beeld is geïnspireerd op Romeinse voorbeelden.

Meer recentelijk zijn er stemmen opgegaan dat de ruiter eigenlijk Karel de Kale zou moeten voorstellen – als eerbetoon aan die koning – maar de meerderheid van de kunsthistorici en geschiedkundigen denkt dat de afgebeelde figuur de grootvader van Karel de Kale is, keizer Karel de Grote, die er volgens ooggetuigen precies zo uitzag. Mogelijk is het een combinatie van beide, een poging om Karel de Kale te vleien door hem af te beelden als zijn iconische grootvader. Einhard, die een paar jaar na de dood van Karel de Grote de eerste en verreweg bekendste biografie van de vorst schreef, *Vita Caroli Magni*, is qua uiterlijk zeer gedetailleerd over Karel de Grote:

Hij was breedgebouwd en fors, lang van postuur, maar ook weer niet bovenmaats: men weet dat zijn lengte zeven keer de maat van zijn voeten bedroeg. Zijn kruin was rond, zijn ogen waren ongewoon groot en levendig, zijn neus iets groter dan gemiddeld. Hij had mooi grijs haar en zijn gezicht was vriendelijk en opgewekt. Daardoor straalde hij een groot gezag en een grote waardigheid uit, zowel zittend als staand. Hoewel zijn hals wat dik en eerder kort leek en zijn buik lichtjes naar voren welfde, viel dat toch niet op dankzij de proporties van de rest van zijn lichaam. Zijn stap was krachtig en de houding van heel zijn lichaam mannelijk; zijn stem was weliswaar helder, maar paste minder goed bij zijn

Ruiterbeeld Karel de Grote. Het bronzen beeldje is slechts 24 cm groot en waarschijnlijk vervaardigd door koning Karel de Kale, kleinzoon van Karel de Grote.

fysieke verschijning. [*Vita Caroli Magni*, vertaald door Patrick De Rynck]

Al met al geven het beeldje en de beschrijving van Einhard ons een buitengewoon concreet beeld van het uiterlijk van een individuele persoon. Dit is des te vreemder omdat de persoon in kwestie meer dan 1200 jaar geleden stierf, in een fase met een groot gebrek aan bronnen in onze geschiedenis die gewoonlijk wordt geassocieerd met termen als ‘de donkere middeleeuwen’ of in het Engels *the Dark Ages*. Maar dan gaat het ook over Karel de Grote, een van de ontzagwekkendste en belangrijkste veldheren en imperiumbouwers die ooit heeft geleefd, ook bekend als *Pater Europæ*: de vader van Europa.

Het beroemde monogram van Karel de Grote, veelvuldig te zien in de binnenstad van Aken.

Geen enkele andere persoon uit de vroege middeleeuwen staat heden ten dage nog zo dicht bij ons. In de kathedraal van Aken zien we zijn sarcofaag, waar het skelet van de keizer nog steeds wordt bewaard, en in de schatkamer aan de overkant van de straat zijn er veel herinneringen aan hem te zien. Eenstemmig getuigen ze van de bewondering die de middeleeuwers koesterden voor de heerser die in hun tijd al moet zijn verschenen als een historisch persoon in de ware zin van het woord, zwevend in het grensgebied tussen legende en werkelijkheid.

Dit boek gaat over Karel de Grote en het enorme rijk dat hij opbouwde, het rijk dat zowel de Duitsers als de Fransen zien als het institutionele startpunt voor hun respectievelijke naties. Maar onze geschiedenis begint een paar eeuwen voordat de hoofdpersoon het levenslicht zag, in de wieg van het rijk dat werd opgebouwd door de succesvolste veroveraars in de periode van de volksverhuizingen – de Franken.

KAREL DE GROTE: KONING, KEIZER, GROOTMACHT

Karel de Grote veranderde het Frankische Rijk in het grootste West-Europese rijk van de vroege middeleeuwen en verwierf daarmee een bijna mythische status. Ondanks dat hij meer dan twaalf eeuwen geleden leefde, is Karel een van de beroemdste ridderkoningen uit de geschiedenis. Weinig heersers hebben door de eeuwen heen zoveel betekend voor de politieke en culturele ontwikkeling van Europa. In een roerige tijd die werd gekenmerkt door constante machtsstrijd, slaagde Karel de Grote erin zijn heerschappij over een groot deel van wat nu de Europese Unie is te vestigen. Dit is een biografie van de man, zijn prestaties en zijn tijd.

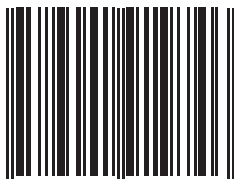
In de loop der tijd heeft de legendarische keizer Karel de Grote de historische figuur overgenomen. De scheidslijn tussen wat waar gebeurd en wat legende is, is flinterdun. Dankzij verhelderende bronnen en de meest actuele wetenschappelijke inzichten weet historicus Dick Harrison een levendig historisch beeld te schetsen van Karels lange regeerperiode.

Vertaald door Ger Meesters

‘Zo ongelooflijk veelzijdig dat alleen een bijzonder stoutmoedig historicus het in zijn hoofd haalt het hele conflict in één boek te beschrijven.’

— NRC Handelsblad over De Dertigjarige Oorlog

WWW.OMNIBOEK.NL

9 789401 919746 >

NUR 684